



BioTopic



გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობები საქართველოში - თემა საქართველოს საჯარო სკოლებისათვის

ბოლო საუკუნეების მანძილზე მრავალი ცხოველისა თუ მცენარის საცხოვრებელი გარემო დაირღვა ადამიანის ზემოქმედების გამო. ეს მოხდა როგორც საქართველოში, ისე მსოფლიოს ყველა სხვა ქვეყანაშიც.

საქართველოში ბიომრავალფეროვნებას მთელი სიმწვავით საფრთხეს უქმნის ჰაბიტატების ფართომასშტაბიანი განადგურება, მაგალითად, ტყის ჭრა, წყლის ეკოსისტემების დეგრადაცია და საძოვრების ინტენსიური გამოყენება. საძოვრების გამოყენება განსაკუთრებით პრობლემებს უქმნის მაღალმთის სუბ-ალპურ და ალპურ ეკოსისტემებს, ასევე საქართველოს სამხრეთ-აღმოსავლეთით მდებარე ნახევრად-მშრალ ზონებს. ორივე შემთხვევაში, მობალახე საქონლის (განსაკუთრებით ცხვრის) დიდი რაოდენობა იწვევს ნიადაგის

დადგენილია, რომ მთელ მსოფლიოში დღეში 50-100 სახეობის გადაშენება ხდება და ისე, რომ ზოგი მათგანი არც არის აღმოჩენილი. გარდა ამისა, 16300 სახეობა სამუდამოდ გაქრობის უკიდურესი საფრთხის წინაშეა. ამიტომაც გახდა დღესდღეობით ბიომრავალფეროვნების დაცვისაკენ მიმართული ღონისძიებები ასე გადაუდებელი.

ეროზიას. გარდა ამისა, სახეობათა პოპულაციებს საფრთხეს უქმნის ბრაკონიერობა - უკანონო ნადირობა, თევზჭერა, ტყის ჭრა. რესურსების ამგვარი, არამდგრადი გზით გამოყენების გამო მრავალი ცხოველი - ირემი, ჯიხვი, არჩვი, დათვი და თევზის მრავალი სახეობა, ისევე როგორც სასოფლო-სამეურნეო მცენარეების ველური წინაპრები, როგორცაა მაგალითად ველური შერია, საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა და თითქმის გადაშენდა საქართველოდან. მეორეს მხრივ, ტყის არამეორქნული პროდუქტებით სარგებლობა (საკვებად, სამკურნალოდ ან დეკორატიული მიზნებისათვის) არ რეგულირდება კანონმდებლობით. ამასთან, ბალახოვანი მცენარეების სტატუსის შეფასება ჯერ არ დასრულებულა; ამდენად, იშვიათი და ენდემური სახეობები ჯერ ისევ დაუცველია კანონმდებლობით. სახეობებს საფრთხეს უქმნის აგრეთვე ტექნიკური ინფრასტრუქტურის (გზების, კაშხლების, რკინიგზის, არხების და ა.შ.), ინდუსტრიული ზონების და დასახლებების მშენებლობა. მაგალითად, გამსვლელი თევზების (როგორცაა ზუთხისებრები) სამიგრაციო გზებზე აგებული კაშხლები ამ სახეობებისათვის წარმოადგენს გადაულახავ ბარიერს, როდესაც

ისინი მიგრირებენ ქვირილობის ადგილებში. ამჟამად საქართველოში გადაშენების საფრთხის წინაშე დგას ძუძუმწოვრების 29, ფრინველების 35, რეპტილიების 11, ამფიბიების 2, თევზების 14 და მერქნიანი მცენარეების 56 სახეობა, რომლებიც შეტანილია საქართველოს წითელ ნუსხაში. ამასთან, საქართველოში ბინადარი 44 ხერხემლიანი ცხოველი საფრთხის წინაშე დგას გლობალურ დონეზე და შეტანილია IUCN-ის (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources - ბუნებისა და ბუნებრივი რესურსების კონსერვაციის საერთაშორისო კავშირი) მიერ მომზადებულ საერთაშორისო წითელ ნუსხაში. ზოგიერთი სახეობა, მაგალითად ჯეირანი, ასევე ნიაშორის თრიალეთის ქედის პოპულაცია, საქართველოში გაქრა გასულ საუკუნეში. ლეოპარდი, ისევე როგორც ზოლიანი აფთარი, ჯერ კიდევ გვხვდება, თუმცა მხოლოდ იზოლირებული ერთეული ინდივიდების სახით; ამასთანავე, საქართველოში ძალზედ შემცირებულია ირმის რაოდენობა (შენარჩუნებულია მისი მხოლოდ სამი პატარა პოპულაცია).

გლობალურ დონეზე კაცობრიობამ აღიარა, რომ ბიომრავალფეროვნების კარგვა დიდი პრობლემაა, რომელიც დაუყოვნებლივ საჭიროებს ყურადღებას, რათა შენარჩუნდეს



Centre for International Migration and Development
a joint operation of GTZ and the German Federal Employment Agency



საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო



სიცოცხლე დედამინაზე. გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების დაცვის ზომების დაგეგმვისა და განხორციელებისათვის, პირველყოვლისა, საჭიროა ვიცოდეთ სახეობების მდგომარეობა. სწორედ ამიტომ მომზადდა წითელი ნუსხები. წითელი ნუსხა მოიცავს სახეობებს, რომლებსაც გადაშენების საფრთხე ემუქრებათ. ყველაზე ვრცელი და საყოველთაოდ აღიარებული წითელი ნუსხა მოამზადა საერთაშორისო გარემოსდაცვითმა ორგანიზაციამ IUCN-მა. გარდა ამისა, წითელი ნუსხების შედგენა ხდება ცალკეული ქვეყნების მიერაც. ბიომრავალფეროვნების მკვეთრი შემცირების საპასუხოდ საქართველომაც მოამზადა საკუთარი წითელი ნუსხა. ამ ნუსხაში შეტანილია ის სახეობები, რომლებიც ბინადრობენ საქართველოში და ემუქრებათ გადაშენების საფრთხე, ან წარსულში ბინადრობდნენ საქართველოში მაგრამ ამჟამად უკვე გადაშენებულები არიან. ფერად სვეტში ჩამოთვლილია ის კატეგორიები, რომლებიც მიენიჭებათ საქართველოს წითელ ნუსხაში შემავალ სახეობებს.

საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების მიზნით საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრომ, თბილისის ზოოპარკთან და ბოტანიკურ ბაღთან ერთად ქვეყნის მასშტაბით წამოიწყო კამპანია წითელი ნუსხის სახეობებზე. კამპანია ერთ-ერთია იმ მრავალი ღონისძიებიდან, რომელიც საქართველოში იმართება გაეროს მიერ ბიომრავალფეროვნების საერთაშორისო წელიწადად გამოცხადებულ 2010 წელს.

მონაცემები:

ენიჭება სახეობას, რომელსაც გადაშენების საფრთხე ამჟამად არ ემუქრება, მაგრამ შესაძლოა დაემუქროს უახლოეს მომავალში;

გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი:

ენიჭება სახეობას, რომელიც გადაშენების საფრთხის წინაშე დგას;

გადაშენების უკიდურესი საფრთხის წინაშე მყოფი:

ენიჭება სახეობას, რომელიც უკიდურესად ახლოს დგას გადაშენების საფრთხის წინაშე; გადაშენებული ეროვნულ დონეზე;

სახეობა, რომელიც უკვე გადაშენდა და აღარ გვხვდება საქართველოში.

დებულ 2010 წელს. კამპანია ხორციელდება გერმანულ-ქართული თანამშრომლობის (GTZ) პროექტის "ბიომრავალფეროვნების მდგრადი მართვა" ფარგლებში, გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახურში მომუშავე საერთაშორისო მიგრაციისა და განვითარების ცენტრის (CIM) გერმანელი ექსპერტის მხარდაჭერით.

წითელი ნუსხის სახეობებზე გარემოსდაცვით საგანმანათლებლო კამპანიაში ქვეყნის მასშტაბით ჩართულია 300-მდე საჯარო სკოლა. კამპანიის ძირითადი ამოცანაა სკოლის მოსწავლეებისა და მასწავლებლების ცნობიერების ამაღლება წითელი ნუსხის ათ სახეობაზე, რომელთა მდგომარეობა გაუარესდა ბოლო ათწლეულების მანძილზე და შესაბამისად, შეტანილნი იქნენ საქართველოს წითელ ნუსხაში. ვინაი-

დან კამპანია ფოკუსირებულია იმ ხუთი ცხოველისა და ხუთი მცენარის სახეობაზე, რომელიც გვხვდება არა მარტო საქართველოში, არამედ მის მეზობელ ქვეყნებშიც, შეიძლება ითქვას, რომ კამპანიაში ჩართული მოსწავლეები და მასწავლებლები გაეცნობიან არა მხოლოდ ეროვნულ, არამედ რეგიონულ დონეზეც გადაშენების საფრთხოს წინაშე მყოფ სახეობებს.

2010 წლის 22-დან 31 მარტამდე საქართველოს ყველა რეგიონში გაიმართა შეხვედრები საჯარო სკოლის მასწავლებლებთან. ამ შეხვედრებზე, გარდა იმისა, რომ მასწავლებლებს ეცნობათ, თუ რას გულისხმობს კამპანია, რა არის მისი მიზნები და ამოცანები, ისინი ასევე გაეცნენ, თუ რა და როგორ უნდა გააკეთონ კამპანიის ფარგლებში. ზაფხულის არდადეგების დაწყებამდე მასწავლებლები კამპანიას გააცნობენ მოსწავლეებს. სასწავლო სესიებზე მოსწავლეები მიიღებენ ინფორმაციას ბიომრავალფეროვნებაზე, იმ საფრთხეებზე რომელიც მას ემუქრება; გაიგებენ ასევე ეროვნული და საერთაშორისო წითელი ნუსხების მნიშვნელობის შესახებ. გარდა ამისა, ბავშვები ისწავლიან წითელი ნუსხის 10 სახეობის გარეგნული, კვებითი, ბინადრობისა და სხვა თავისებურებების შესახებ. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა იმ საფრთხეებს, რომლის წინაშეც დგანან სახეობები საქართველოში და კავკასიაში. ზაფხულის არდადეგების შემდეგ ბავშვებმა უნდა დახატონ ნახატები, რომლებიც ერთიანი სახით გამოიცემა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ.

Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH

ბიომრავალფეროვნების მდგრადი მართვა, სამხრეთ კავკასია

გულუას 6, მე-6 სართული
0114 თბილისი, საქართველო
ტელ: +995-32-201828

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო

ბიომრავალფეროვნების დაცვის სამსახური

გულუას 6
0114, თბილისი, საქართველო
ტელ: +995-32-727231

ტექსტი: ქრისტინე შტრაუბი

წყარო: საქართველოს მე-4 ეროვნული მოხსენება ბიომრავალფეროვნების კონვენციისადმი სამდივნოსადმი. 2010.

ფოტოები: ვიორგი ლეხანიძე, იურგენ ჰანკე

www.biomonitoring.moe.gov.ge
www.moe.gov.ge